PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DERGİSİ

PAMUKKALE UNIVERSITY JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES INSTITUTE

ISSN 1308 - 2922 Sayı/*Number* 5 Ocak/January 2010

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü
Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Adına
Doç. Dr. Bilal SÖĞÜT

Editörler
Yrd. Doç. Dr. Nesrin IŞIKOĞLU
Yrd. Doç. Dr. Ahmet Can BAKKALCI

İngilizce Düzeltme
Yrd. Doç. Dr. Yavuz ÇELİK

Hakemli bilimsel bir dergi olan PAUSBED yılda üç kez yayımlanmaktadır.
Dergide yayımlanan çalışmalardan, kaynak gösterilmek şartıyla alıntı yapılabilir.
Çalışmaların tüm sorumluluğu yazarına/yazarlarına aittir.

Grafik ve Dizgi
Gülderen ÇAVUŞ ALTINTAŞ

Baskı
Dijital Düşler
Basım San. ve Tic. A.Ş.
+90 212 279 64 44

Yazışma Adresi
Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rektörlük Binası Kat: 2
Kınıklı Kampusu 20070 Kınıklı – DENİZLİ / TÜRKİYE
Tel. + 90 (258) 296 22 10 Fax. +90 (258) 296 23 47
e-posta: **pausbed@pau.edu.tr**

Danışma ve Yayın Kurulu

Prof. Dr. Ceyhun Vedat UYGUR	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Ayşe İRMİŞ	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Ertuğrul İŞLER	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Hafize MEDER ÇAKIR	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Asuman DUATEPE AKSU	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Abdurrahman ŞAHİN	Pamukkale Üniversitesi

Hakem Kurulu

Prof. Dr. Ayşegül ATAMAN	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Ayten ER	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Hayati AKYOL	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. İlhami DURMUŞ	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. İnan ÖZER	Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Kubilay AKTULUM	Süleyman Demirel Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa TANYELİ	Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Sevinç Özen GÜÇLÜ	Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Turan KAÇAR	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Eşref ABAY	Ege Üniversitesi
Doç. Dr. Kerem KARABULUT	Atatürk Üniversitesi
Doç. Dr. Ali Rıza ERDEM	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Ruhi SARPKAYA	Adnan Menderes Üniversitesi
Doç. Dr. Erkan POYRAZ	Muğla Üniversitesi
Doç. Dr. Mesut ALBENİ	Süleyman Demirel Üniversitesi
Doç. Dr. Tevhide KARGIN	Ankara Üniversitesi
Doç. Dr. Onur ÖZVERİ	Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa Zihni TUNCA	Süleyman Demirel Üniversitesi
Doç. Dr. Elif ÖZER	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Sevinç ORHAN	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Meryem AYAN	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ömer ŞEKERCİ	Süleyman Demirel Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Türkay TOK	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Oğuz KAYMAKÇI	Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Fatma KIRMIZI	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ergün ÖZTÜRK	Sakarya Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Birsen DOĞAN	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Bayram AŞILIOĞLU	Dicle Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. İrfan ERTUĞRUL	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Yasin ÖZKARA	Akdeniz Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Kazım ÇELİK	Pamukkale Üniversitesi

Dergimizin bu sayısına gönderilen makaleleri değerlendiren hakem kuruluna teşekkürlerimizi sunarız.

Sekreterya

Recep DURMUŞ
Arş. Gör. Umut UYAR
Şule TURAN
Azize ŞIRALI

İÇİNDEKİLER/*CONTENTS*

Celal ŞİMŞEK **1**
"Eskiçağda Homa" Makalesi Üzerine Eleştirel İnceleme
A Critical Analysis of "Homa in the Ancient Age."

Ertuğrul İŞLER..... **17**
Mitler ve Kültürler Arası İletişim
Myths and Inter- Cultural Communication

Mehmet MEDER – Güney ÇEĞİN..... **23**
Erkek ve Kadın Dergilerinde Toplumsal Cinsiyet ve Kimlik Tartışmaları (Giddens- Eksenli Bir Çözümleme)
Gender and Identity Discussions in Man and Women Magazines: A Giddens-Based Analysis

Murat ORHUN..... **35**
Hitit Aile Hukuku ve Eski Hukuk Dönemi Roma Aile Hukuku
Family Law of Hittite & Roman Family Law of Ancient Law Period

Kasım YILDIRIM – Seyit ATEŞ..... **57**
Sınıf Öğretmenlerinin Bitişik Eğik Yazı Uygulamalarına İlişkin Görüşleri
Views of Primary Grade Teachers' in Regard to Their Instructional Practices in Handwriting

Mesiha TOSUNOĞLU – Fatih ARSLAN..... **73**
İlköğretim 5. Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Derslerinde Yaptıkları Sözlü Anlatım Uygulamalarının Değerlendirilmesi
The Evaluation of the Expression Applications in Turkish Courses Which are Practiced by the Fifty Grade Primary School Teachers

Nida BAYINDIR – Hatice Zeynep İNAN - Sevinç DEMİR..... **89**
Öğretmen Adaylarının Sınıfta Demokratik Ortamı Geliştirmeye İlişkin Öngörüleri
Teacher Candidates' Perspectives on Criteria to Create a Democratic Atmosphere in the Classroom

Rüya Güzel ÖZMEN – Mehrizar YAKIN – Sinan KALKAN **97**
Otistik Öğrencilerin Harfleri ve Harfleri Oluşturan Çizgileri Çizme Becerisindeki İki Farklı Performans Dönütünün Etkililiğinin Karşılaştırılması
A Comparasion of the Effectiveness of Two Different Performance Feedback on Autistic Students' Letter Writing and Letter Line Drawing Skills

Yasin ÖZKARA..... **109**
Okuma Güçlüğü Olan Öğrencilerin Okuma Düzeylerinin Geliştirilmesine Yönelik Bir Uygulama
An Application on Improving the Reading Levels of Students Having Difficulty in Reading

Anca Michaela DOBRINESCU..... **121**
A Modernist's Solution to the Contemporary World's Crisis
Çağdaş Dünya Krizine Modernist Bir Çözüm

A.Yasemin YALTA..... **127**
Türkiye'den Sermaye Kaçışının Önemi Üzerine
On the Importance of Capital Flight from Turkey

Beytullah YILMAZ - Harun SULAK..... **141**
Finansal ve Mali Göstergeler ile Küresel Kriz Öncesi Dünya Ekonomisindeki Gelişmeler
Developments in Global Economy by Financial and Fiscal Indicators in Pre-Crisis Period

Hüseyin ŞENKAYAS - Mustafa ÖZTÜRK - Gülşah SEZEN..... **161**
Lojistik Tedarikçilerin Seçiminde Analitik Hiyerarşi Süreci (AHP) Yöntemi: Mondial Şirketinde Bir Uygulama
Analytical Hierarchy Process (AHP) Method in Selection of Logistics Suppliers: An Application in Mondial Company

Süleyman BARUTÇU - Sahavet GÜRDAL..... **177**
Internet Tabanlı Tedarik Zinciri Yönetimi: Internet Tabanlı Tekstil Tedarik Zincirinde Karşılaşılan Problemlerin Belirlenmesine Yönelik Pilot Bir Araştırma
The Internet-Based Supply Chain Management: A Pilot Survey for Determiningt the Challenges in the Internet-Based Textile Supply Chain

Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Sayı 5, 2010, Sayfa 23-34

ERKEK VE KADIN DERGİLERİNDE TOPLUMSAL CİNSİYET VE KİMLİK TARTIŞMALARI (GİDDENS-EKSENLİ BİR ÇÖZÜMLEME)

Mehmet Meder • - Güney Çeğin ••

Özet
Bu yazıda Giddens'ın çalışmalarından hareketle modern toplumlarda yaşayan insanların kendi öz-kimliklerini nasıl şekillendirdiklerini ve anlamlandırdıklarını erkek ve kadın life-style dergileri aracılığıyla ortaya koymaya çalışacağız. Bu teorik güzergahtan hareketle, bir başka sosyolog David Gauntlett'in Media, Gender and Identity: An Introduction adlı çalışmasını inceleyeceğiz. Bunun için öncelikle Giddens sosyolojisinin temel nosyonlarını kısaca aktardıktan sonra, Gauntlett'in erkek ve kadın magazin dergileri üzerinden yaptığı çalışmayı mercek altına yatıracağız.

Anahtar Kelimeler: *Yaşam Tarzı, Dergi, Toplumsal Cinsiyet, Kimlik, Giddens, Modernlik.*

GENDER AND IDENTITY DISCUSSIONS IN MAN AND WOMAN MAGAZINES: A GIDDENS-BASED ANALYSIS

Abstract
In this paper, by exploiting the studies of Giddens, how people, living in modern societies, give shape and meaning to their self-identity will be analyzed through man and woman life-style magazines. Through this theoretical route, another sociologist's, David Gauntlett's, Media, Gender and Identity: An Introduction will be evaluated. To do this, after a brief introduction to the basic notions of Giddens's sociology, the focus will be on Gauntlett's study on man and woman magazines.

Key Words: *Life Style, Magazine, Gender, Identity, Giddens, Modernity.*

Bu yazıda İngiliz sosyolog Anthony Giddens'ın belli bazı çalışmalarından hareketle modern toplumlarda yaşayan insanların kendi öz-kimliklerini nasıl şekillendirdiklerini ve anlamlandırdıklarını erkek ve kadın life-style dergileri aracılığıyla ortaya koymaya çalışacağız. Bu teorik güzergahtan hareketle, bir başka sosyolog David Gauntlett'in Media, Gender and Identity: An Introduction adlı, özünde Giddens ağırlıklı olmak üzere Butler ve Foucault'dan mülhem çalışmasını inceleyeceğiz. Bunun için öncelikle Giddens sosyolojisinin temel nosyonlarını kısaca aktardıktan sonra, Gauntlett'in erkek ve kadın magazin dergileri üzerinden yaptığı çalışmayı mercek altına yatıracağız.

1.Giddens Sosyolojisinin Temel Nosyonları ve Modernite Analizi

Bilindiği üzere Giddens, 1990'lara kadar hem modern toplumların kurumlarının özgüllüklerini hem de modern birey, bireysel kimlik ve karşılıklı ilişkilerimizin özel karakteristiklerinin bir analizini içeren tutarlı bir çağdaş toplum teşhisi sunmamıştır. Bu çağdaş teşhis daha çok, Giddens'ın Modernliğin Sonuçları, Modernite ve Bireysel Kimlik, Mahremiyetin Dönüşümü, Sol ve Sağın Ötesinde adlı eserlerinde mevcuttur. David Gauntlett, sosyal bilim literatüründe Giddens'ın görüşlerini genel olarak özetleyebileceğimiz dört anahtar temadan bahsetmektedir:

1. Bireysel eylemler ve büyük sosyal güçlerin bir kuramsal yaklaşım içinde erimesi

• Prof. Dr., Pamukkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü
•• Arş. Gör., Pamukkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü

(yapılaşma kuramı).
2. Bütün etkinliklerin yaşandığı "geç modernliğin" etkisinin sosyal aktör, ilişki ve kurumlar üzerinde sosyal refleksif konusu olması.
3. Büyük örgütlenmelerden kişisel ilişkilere değin her şeyin "demokratikleşmesi".
4. Politik alanda küreselleşme, devlet ve üçüncü yol gibi bazı başka ilgiler.[1]

Şimdi bu temalardan hareketle Giddens sosyolojisinin ana kavramlarını yazımızın ana motifiyle ilişkili olarak ele alalım.

1.1.Yapılaşma ve Yapının İkiliği

'60 sonrası Giddens, sosyalleşme ve etkileşimin değerlerin nispeten edilgin biçimde içselleştirilmesi ve hayata geçirilmesine dayandığını savunan Parsonscı işlevselci teoriyi reddederek, sosyal teoride önemli bir konum edinir. Parsons'ın aksine, toplumun yeniden üretiminin insanların yaratıcı etkinliklerinin ürünü olduğunu iddia eden Giddens, yetkin bir sosyal teorinin "özel bir kültürel zaman ve mekân analizi"ni merkezine yerleştirmesi gerektirdiğini vurgular. Toplumsal yeniden-üretim, sosyal normlara ve dilde cisimleşen bir tür kamusal kültüre bağlıdır.

Giddens faillik ve yapı arasındaki gerilim hattını tartışırken, toplumun yeniden üretimini, toplumsal hayatı sürdürmek için yapılması gerekli şeylerin süregelen icrasıyla ilgili "pratik bir faaliyet" olarak görür. Giddens'ın pragmatik faillik ve yapının örtüşmesi görüşünde, ayrıca, Fransız yapısalcılığı, Goffman'ın sosyal psikolojisi ve etnometodolojiden yararlanılmıştır ki, Giddens'a göre, çoğu sosyolojide temel sorun eyleyen kişi (refleksif birey) anlayışını ortaya koyamamaktır. Halbuki, kişi her ediminde kendi eylemlerini meşrulaştırabilen bilgili bir fail olarak kavramlaştırılmalıdır. Ayrıca, faillik "toplumsal aktörler olarak, toplumsal hayatı sürdürebilmek için bildiğimiz, bilmemiz gereken, ancak her zaman sözel bir biçim kazandıramayacağımız her şey"i anlatan pratik bilinç kavramını içerir.[2] Giddens bu fail/aktör anlayışının toplumsal eylemin koşulları ve sonuçlarına ilişkin bir açıklamayla bütünleştirilmesi gerektiğini ifade eder. Giddens için, toplumsal yapı hem mümkün kılıcı hem de kısıtlayıcıdır. Giddens bu faillik-yapı ilişkisini –insanların kendi toplumsal hayatlarını refleksif olarak üretmeleri ve yeniden-üretmelerini– yapının ikiliği olarak anlar. [3]

Giddens'ın toplum kavrayışı, toplumsal pratiklerin ve ontolojik güvenliğin önemine dayanmaktadır. Temelde Goffman'ın sosyal psikolojisinden yararlanan Giddens için, Goffman farklı toplumsal konumlarda güven ve nezaketin sürmesinin toplumsal etkileşim açısından önemini ortaya koymaktadır. Sosyologlar, insanların doğruluğunu sorgulamadıkları şeyleri ve farklı bağlamlarda nasıl tutarlı olarak davranabildiklerini araştırmalıdır. Bu bağlamda Goffman aslında Giddens'a karmaşık bir sosyal psikoloji ortaya koyma imkânı sağlamıştır. Bu sayede, Giddens'ın sosyal teorisinin en yenilikçi yanlarından biri olan yapılaşma teorisinde, bu mikro-sosyolojik perspektifler önemli bir yer tutar.

Kısaca özetlersek, yapılaşma teorisi çatışan yapı ve eylem anlayışları arasındaki, makro ve mikro sosyoloji arasındaki, determinist ve iradeci insan ve toplum anlayışları arasındaki eski gerilimi uzlaştırmayı ve çözmeyi başarmanın gerçek ve çok pratik bir yolunu sunar görünmektedir.

1.2.Geç Modernlik

Yazının ilerleyen kısmında daha detaylı ele alacağımız (ki, medya alanına ilişkin çalışmalarını Giddens'ın açtığı güzergahtan geliştiren) David Gauntlett'e göre, Giddens sosyolojisindeki diğer önemli bir kavram da geç modernliktir. Gauntlett'in şemasına göre bu evrenin ana hatları şöyledir: [4]

---

[1] David Gaunlett, Media, Gender and Identity, (Rouledge: London and New York, 2002), s. 92.

[2] Anthony Giddens, In Defence of Sociology: Essays, Interpretations, and Rejoinders (Cambridge, MA, Polity Press, 1996), s. 69.

[3] Anthony Giddens, Central Problems in Social Theory: Action, Structure and Contradiction in Social Analysis (Berkeley, University of California Press), s. 57, 215-216. (Sosyal Teoride Temel Problemler, Türkçesi: Ümit Tatlıcan, Paradigma Yayınları, İstanbul 2005).

[4] Gauntlett, Media, Gender and Identity, s. 95.

• Benlik doğuştan mevcut değildir.
• Aksine benlik refleksif bir oluşumdur, doğrusu bireyce inşa edilir.
• Biz bütünüyle bir yaşam tarzı seçeriz.
• İlişkiler artan biçimde akranlar arasındaki "katıksız ilişkiye" benzer.
• Tüm bilgiyi "geçici" olarak onaylarız ve bu sayede gelecekte yanlışa da düşmeyiz.
• Gündelik hayat ve ilişkilerde hakikate ihtiyacımız vardır, yoksa acı verici olasılıklar fikriyle kendimizi felç ederiz.
• Riskleri onaylarız ve olası eylemlerimizi sonuçlarına rağmen seçeriz. Medya bu riskleri bilincimize zerk eder.

Giddens "geç modernlik" analizlerini Avrupa'da 1600'ların başından itibaren gelişen ve o zamandan beri küreselleşen toplumsal organizasyon biçimlerinin daha önceki hayat tarzlarından oldukça farklı olduğu tezine dayandırır. Bu organizasyon biçimleri ve böylece modernite, aralarında kapitalizm, sanayileşme, gözetim ve ulus-devlet tarafından bilginin kontrolü ve son olarak askeri gücün gelişiminin yer aldığı bazı kurumsal boyutlar arasındaki etkileşim sayesinde gelişmiştir.

Buradaki temel soru şudur: Geleneksel toplumsal düzenleri modern düzenlerden farklılaştıran nedir? Giddens bu noktada modern toplumun dinamik karakterini vurgular. Modern toplum kendine özel bir hız, kapsam ve yoğunlukta değişim içindedir. Modern dönem öncesi uygarlıklar da değişmişlerdir, ancak bunlar son iki yüz yıldır yaşanan değişimlerle gücü ve kapsamıyla karşılaştırılamaz.

Çağımızın diğer özelliğiyse modern kurumların mevcudiyetidir. Ulus-devlet, modern siyasal sistem, büyük ölçüde makineleşmiş ve yüksek teknolojili sanayi üretimi, ücretli emek, metalaşma (yani, emek dâhil her şeyin bir metaa dönüşmesi) ve kentleşmeden uygarlığımıza özgü özellikler olarak söz edilir. Peki bu dinamiği yaratan nedir? Modernitenin en dinamik yanları, Giddens'ın modernite analizlerinde yaygın temalar üç noktada özetlenebilir:

(a) zaman ve mekanın ayrışması
(b) 'yerinden çıkarıcı' mekanizmalar ve
(c) modernitenin refleksif karakteri.[5]

Günümüz dünyasında gündelik hayatı kuşatan toplumsal etkileşimin büyük bir parçası artık aynı anda ve aynı yerde gerçekleşmemektedir. Daha önceleri ev ve köy en önemli yeri oluştururken, günümüzde tüm aile zamanda ve mekânda dağılmıştır. Bu bağlamda değişen ve içi boşalan sadece zaman kavramı değildir; mekân kavramı da altüst yaşamıştır. Mekânımız yeni teknolojik önlemlerle belirgin biçimde genişlemiştir. Aynı yerde bulunabiliriz, ancak zorunlu olarak aynı mekânı paylaşmak zorunda değiliz. Bu etken, örneğin, yerel ve küresel düzeylerde yeni biçimlerde ilişkili olabilen yerel ve modern örgütlenmenin ardındaki itici güçtür. Modern bir şirket sadece zaman-mekân bağlantısını koparmak mümkün olduğu için işleyebilir. Bu bağlamda modern bir girişimin en uygun işleyişinin önkoşulu, onun, farklı zaman ve yerde bulunsalar bile birçok insanın eylemini koordine etme yeteneğidir. Şirketin üretim, dağıtım ve pazarlama kadar kendi alıcılarıyla ilişkilerini de koordine etmesi gerekir. Etkililik belirli bir hedef için ortaklaşa çalışan bazı insanlar tarafından yaratılır, ancak onların aynı zamanda ve aynı yerde bulunmaları gerekmez.

İşte bu ahval "sosyal sistemlerin yerinden çıkması" denilen bir süreci doğurur. Bilindiği üzere mesela feodal dönemde, genişlemiş zaman-mekân ayrışmasından önce, toplumdaki kurumlar ve eylemler yerel topluluk için-

[5] Bu meseleler etrafındaki tartışmalar Sosyal Teoride Temel Problemler kitabının Türkçe çevirisindeki geniş hacimli Sunuş yazısında daha detaylı olarak ele alınmıştır. Bkz. (Sosyal Teoride Temel Problemler, Türkçesi: Ümit Tatlıcan, Paradigma Yayınları, İstanbul 2005).

de gömülüydü. Bu durum, toplumsal ilişkiler artık yerel toplulukla sınırlı olamayacağı, aksine yerel etkileşim bağlamı yerinden çıkarıcı mekanizmalarla yerinden koparıldığı için değişti. Bu süreç elbette büyük ölçüde önkoşulu olduğu zaman-mekân ayrışmasıyla yakından ilişkilidir. Yerinden çıkarıcı etkinlikler zamansal-alansal uzaklaşmada güçlü bir artışa katkıda bulunurlar.

Giddens, modern kurumların gelişimine katkıda bulunan iki yerinden çıkarıcı mekanizma belirler: (a) *sembolik işaretler* ve (b) *uzmanlık sistemleri.* Onlar birlikte "soyut sistemler" olarak adlandırılır. Sembolik işaretler bağımsız bir sistem oluşturan ve bireyler ve kurumlar arasında dolaşımda olan mübadele araçlarıdır. Örneğin para bir sembolik işarettir. Para zamanı paranteze alan, aynı şekilde bir kredi aracı olarak işleyen bir araçtır. Aynı zamanda bir yerinden çıkarıcı mekanizma olan bir başka soyut sistem örneği gündelik hayatlarımızı kuşatan uzmanlık sistemleridir:

> Bir otobüse bindiğimde, otobüsün yapımı, yolların inşası ve trafik kontrol sistemleri dahil, büyük bir uzmanlık sistemleri ağı içine giriyorum. Bu sistemlerin nasıl kurulduklarını bilmeden bir pürüzle karşılaşmadan otobüse biniyorum: sadece (bir başka uzmanlık sistemi olan) bilet parasına ihtiyacım var ve gideceğim yeri bilmem gerekiyor. Uzmanlık sistemleri ayrıca toplumsal ilişkilerin belirli bir bağlamdan diğerine aktarılmasına hizmet ederler. Çoğu uzmanlık sistemleri ve sembolik işaretler sözgelimi bir otobüs ve biraz parayla benim hareket alanımı artırırlar, yerel topluluğa bağlı olduğu daha önceki duruma göre özgürce dolaşabilirim. Böyle bir yerinden çıkarıcı mekanizma aynı zamanda zamansal-alansal uzaklaşmayı gerektirir. Bu mekanizma sosyal sistemleri zaman ve mekânda genişletir. Otobüs tarifesi bunun bir örneğidir.[6]

Başka bir örnek verelim: Banka, sosyal etkileşimi yerel bir bağlamdan zaman ve mekân içinde yer alan yeni etkileşim kalıplarına taşımaya ve onlarla birleştirmeye hizmet eden bir uzmanlık sistemi örneğidir. Banka, piyasa payını artırabilmek için, geniş bir şubeler ağıyla genişler. Yeni bir şubenin açılması diğer şubelere aktarılabilecek ve bu şubelerde uygulanabilecek profesyonel bir uzmanlığı koşullar. Bu uzmanlık sistemi, sistemleştirilip kodlanabilecek ve böylece sınırsız başka örnekte kullanılabilecek bir banka işlemleri bilgisi üretmesi bakımından, yerinden çıkarıcı bir sistem olarak işler. Bu belirli bir banka pratiğinin zaman ve mekânlara genişletilebilmesini mümkün kılar.[7]

Neticede Tucker'in ifade ettiği gibi, bireyler toplumsal ilişkilerini zorunlu olarak kendi anlayışlarından kaçan özel kültürel zaman ve mekânlarda yeniden-ürettiklerinden, zaman ve mekânla ilişkili bu tartışmalar, Giddens'ın sosyal teorisi, özellikle de toplumsal değişme teorisi açısından merkezi öneme sahiptir.[8]

1.3.Refleksif Benlik Tasarımı

Kurumsal refleksivite nosyonu sosyal bilimler alanında geniş kapsamlı dönüşüm süreçlerine katkıda bulunan bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Giddens bu kavramı Garfinkel'den türetmiş, fakat daha da derinleştirmiştir. İki refleksivite tarzı söz konusudur:

1. Tüm insan eylemlerinin bir özelliği olarak refleksivite. Giddens'a göre her eylem sırasında 'eylemin refleksif gözetimi'nde bulunuruz.
2. Ancak bizi ilgilendiren diğer refleksivite tipiyse moderniteye özgü refleksivitedir. Modern toplum hem kurumsal hem de kişisel düzeylerde bir refleksivite süreci yaşar ve bu süreç modern sistemlerin ve modern toplumsal organizasyon biçimlerinin üretimi ve değişimi için kesin öneme sahiptir. Giddens bu noktada refleksiviteyi bireyler ve kurumlarca toplumun organizasyon ve değişim koşulları olarak bilginin düzenli ve sürekli olarak kullanılması olarak tanımlar. Örneğin, bir firma satış stratejileri belirlemek için pazar araştırmaları yapar. Devlet vergiye temel oluşturmak için nüfus sayımı yapar. Ya da bizzat bireyler, daha iyi bahçelere sahip olmak için televizyondaki bahçecilik programlarını izleriz.

Bu yoğunluğunu giderek artıran refleksivite süreci enformasyon alanının gelişimiyle mümkün olmuştur. Yazılı dilin gelişmesi bu süreci başlatmış, ancak diğer iletişim araçlarının sonraki hızlı gelişimi topluma daha fazla miktarlarda malûmat toplama ve saklama ve öncekilere göre daha yüksek düzeyde reflek-

[6] Lars Kaspersen, Anthony Giddens: An Introduction to a Social Theorist, (Wiley, Blackwell, 2000).

[7] Detaylı bilgi için bkz. Manuel Castells, Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür, çev. Ebru Kılıç, (İstanbul: İstanbul Bilgi. Ünv. Yay., 2006.

[8] Kenneth H. Tucker, Anthony Giddens and Modern Social Theory, Sage Publications, 1998, s. 93.

sivite imkânı sağlamıştır. Başka deyişle, kendimiz hakkında düşünebilir hale gelmişizdir.
Öte yandan modernite, gelenek-temelli bilgiyi akla dayalı bilgi lehine ekarte etse bile, akıl, belirli bir bilgiye ulaşmak anlamına geldiği sürece, modern refleksivite aklın zayıflaması anlamına da gelebilir. Refleksivitemiz yeni bilginin gerçekliği hakkında temel bir belirsizliğe neden olabilir; çünkü bu bilginin değiştirilmeyeceğinden hiçbir zaman emin olamayız. Bilgi talebi, bu nedenle, artık belirsizlik ve hakikati gerektirmeyebilir. Bilimsel buluşlar ve yeni araştırmaların hızlı tehdidi altındadır. Bir gün kurşunsuz benzin kullanmak zorundayız, ertesi gün kurşunsuz benzinin kansere yol açtığını okuruz. Bu belirsizlik, kimliğimizdeki sonuçlarıyla modern hayatın varoluşsal bir özelliği haline gelir.

1.4. Modernitenin Küreselleşmesi

Buraya kadar ki tartışmalardan hareketle şu sonuca varmak mümkündür: Modernite "zaman ve mekânın genişlemesi"dir. Yerel eksenli ilişki ağından uzaklaşma süreci, Giddens'ı küreselleşme sürecini çözümlemeye götürmüştür. Singapur'daki refah ve zenginlik Manchester ve Pittsburgh'ta durgunluk ve çöküş anlamına gelebilir (bu kentlerdeki çekirdek sanayiler rekabetçi olmadıkları takdirde).[9] Zira modernliği ve kendimizi hem sosyal zemini içinde hem de gündelik hayat örüntüleri bağlamında kavramak istiyorsak, sosyolojinin bu küreselleşme süreçlerini anlaması zorunludur.
Gündelik hayat bütün veçheleriyle bu küresel süreçlerin parçasıdır. Takdir edileceği üzere öngörülmeyen olaylar cereyan ettiğinde veya niyetlenilmemiş sonuçlara sahip eylemler (örn. doğal felâketler veya dünyanın diğer kısımlarındaki silâhlı çatışmalar) vuku bulduğunda bu küresel boyut yaşantılarımızı kuşatır. Küreselleşme, bu eksende, gündelik rutin eylemlerimizi birebir etkiler. Yerel bankalar, süper marketler ve diğer mağazalar, çoğu kez daha büyük bir zincir veya ağın birimler olarak karşımıza çıkarlar.
Giddens'a göre bu bağlamda iki küreselleşme evresi mevcuttur. İlk küreselleşme evresi esas olarak dört Batılı kurumsal boyutun genişlemesi tarafından belirlenir. Bu kurumların kaynağı Batı'dır ve 16. asırdan itibaren kademeli olarak gelişmiş ve yayılmıştır.[10] Batı dünyası dünyanın kalan kesimlerinde yaygın bir etkiye sahip olmuş ve kendi imajını biçimlendirmeye çalışmıştır. Öte yandan, modernitenin dört kurumsal boyutunun küreselleşmesi giderek daha da yoğunluğunu artırmıştır; küreselleşmenin bu ikinci evresine, yerinden çıkarıcı mekanizmalar ve soyut sistemler arasındaki bağlantıyla ilişki içinde bakılmalıdır. İkinci evrenin başlangıcının önemli göstergesi iletişimin dünyasallaşmasıdır. Uydularla iletişim aynı imgenin bütün insanlığa yayılmasını mümkün kılmıştır. Bu iletişim süreçleri gündelik hayatın deneyimlerine sızmış ve onları yeniden şekillendirmiştir. Küreselleşme, Giddens'ın terimleri içinde, ekonomik küreselleşmeden daha fazla bir şeydir. Başka bir deyişle, küreselleşme zaman ve mekânın dönüşümü ve 'uzaktaki eylemler' anlamına gelir.[11] Küreselleşme süreci, ekonomik ağlar, devletler arası ilişkiler, askeri ittifaklar ve küresel işbölümü tarafından bir araya getirilmemiz bakımından, giderek daha fazla tek bir dünyada yaşamamız anlamına gelir.
Kısacası Giddens küreselleşmenin sadece muazzam ekonomik, siyasal ve kültürel sistemler ve ağlar anlamına gelmediğini vurgular. Yerel ve kişisel kimlikler ve faaliyetler küreselleşme süreçlerini etkiler ve bu süreçlerden etkilenirler. Başka deyişle, küreselleşme sadece büyük sistemler içinde yer almaz, aynı zamanda hayatımızın özel ve en mahrem yanıyla da ilişkilidir. Gündelik hayatımız dünyada bir başka yerde yer alan etkinlikler ve olaylarla giderek daha fazla karşılıklı ilişkili hale gelmektedir.

1.5.Güven, Risk ve Ontolojik Güvenlik

Modernitenin bir başka yanı, gündelik hayatlarımızın karakterinin kökten nasıl değiştiği ve bireysel-kimlik dahil, bireyin en kişisel ve mahrem yanlarını nasıl etkilediğidir. Giddens bunu uzanımsallık (global etkiler) ve niyetlilik (kişisel eğilimler ve seçimlerimizin yol açtığı değişimler) arasında bir diyalektik olarak

[9] Anthony Giddens, Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age, (Cambridge: Polity, 1991), s. 64.
[10] Giddens'ın bu ilk saptamasının bir başka zemindeki analizi için bkz. Ulrich Beck, Risk Toplumu, (çev. Nihat Ünler), (İletişim: 1999)
[11] Anthony, Giddens, The Third Way and its Critics, (Cambridge: Polity, 2000), s.77-78.

niteler. Başka deyişle, değişme süreci doğrudan etki alanımızın dışında kalan dışsal değişimler ve kişisel haya ve hayat tarzı seçimimizin sonuçları olan lokal değişimler arasındaki bir etkileşime işaret eder. Bireysel-kimliği daha yakından incelemeden önce, toplumsal yapılar ve sistemler ile birey, aktör arasındaki somut bağlantıyı oluşturan güven kavramını kısaca açacağım. Toplum Giddens tarafından zaman ve mekânda yer alan toplumsal pratikler olarak anlaşılır. Toplumsal pratiği oluşturan çoğu eylem ve etkileşim güven ilişkileriyle birlikte yar alır.

Giddens iki tip güven ilişkisi ayırt eder: face work katılımı ve yüz-süz katılım. Bu güven ilişkisi biçimleri bir toplumun devamlılığının temelini yaratırlar. Yüz çalışmaları aktörlerin aynı yerde bulunabilecekleri ve doğrudan birbirleriyle etkileşim içinde olabileceklerine güvendir. Bu yüzden aktörlerin bir-arada bulunmaları zorunludur. Bu ilişki birlikte yemek yediğimizde, sokakta yabancılarla yüz yüze geldiğimizde veya bir memurla postanede konuştuğumuzda yer alır. Yüz-süz katılımlar toplumun soyut sistemlerine güven ilişkilerimizde sergilenir. Burada, kişilere değil sisteme güven söz konusudur. Giddens için güven kavramı, bu yüzden, bir kişi veya sisteme itimat etme veya güvenirlikle ilgilidir: burada kişi belirli bir tepki veya bir eylemin sonucunu bekler. Birey kişinin dürüstlüğüne, karşılıklı sevgiye veya, sistem terimleri içinde, belirli soyut ilkelere saygı gösterileceğine itimat etmelidir.

Giddens'ın düşüncesi, güven ilişkilerinin karakterinin geleneksel toplumdan modern topluma geçişle birlikte değişmesi gerektiğidir. Geleneksel toplum çok zamansal-mekânsal uzaklaşma derecesine sahiptir, yani çoğu toplumsal etkileşim yüz yüzedir ve böylece güven ilişkileri diğer insanlarla doğrudan bağlantı içinde sürdürülür veya ifade kazanır. Giddens akrabalık, yerel topluluk, din ve geleneği insanlar arasında güvenin devamına katkıda bulunan ve geleneksel toplumu mümkün kılan dört unsur olarak verir. Gelenek ve din insanlar arasındaki karşılıklı eylemleri düzenleyen ahlâk ve değerlerin temelini sağlar. Din ve geleneğin yarattığı belirli kurallara bağlılık güvenlik ve bu nedenle insanlar arasında güvenin temelidir. Bu güven ilişkileri çerçevesi çoğu kez aile ve/veya yerel topluluktur. Bu çerçeve modern toplumun ortaya çıkışıyla kökten değişmiştir. Çoğu güven ilişkisi hâlâ aile ve topluluk içindeki dolaysız ilişkilerdir. Ancak bu güven biçiminin önemi soyut sistemlere güven yüzünden azalmıştır (modern kurumların asıl özü uzmanlık sistemleriyle bağlantı içinde güven mekanizmalarıyla ilişkilidir.) Kapitalizmin temel yapısı, tüm çeşitlilikleri içinde, faaliyetlerini sürdürmek için aktörlerin güvenini önkoşul olarak gerektiren bazı soyut sistemler içerir. Gündelik hayatımızda pratik bilincimize onlara ne kadar güvenebileceğimizi nadiren düşünecek derecede kök salmış yüzlerce uzmanlık sistemiyle etkileşim içindeyizdir. Sabah gözlerimi açtığımda büyük bir itimatla bu sistemleri kullanırım. Evim uzman sistemler tarafından inşa edilmiştir. Banyonun ışığını yaktığımda da uzmanlar tarafından inşa edilmiş bir sistemi kullanıyorum. Elektrik parçacıklarının nasıl hareket ettiklerini veya elektriğin nasıl ışığa dönüştüğünü bilmem gerekmiyor. Sadece düğmeye bastığımda ışığın yandığını bilmem yeterli. Sırt ağrısı çektiğimde bir başka uzmanlık sistemi, sağlık hizmetleriyle bağlantı kurarım. Bu sisteme güvenim soyut bir sisteme kör bir güven değildir. O aynı zamanda benim belirli sistem temsilcileri, örneğin doktorlar, hemşireler ve fizik tedavi uzmanlarına bağlıdır. Giddens'ın sistemlere ulaşma noktaları olarak adlandırdığı bu temsilciler uzman sistemlere güvenim için belirleyici olabilir. Bu kişiler artık sistemi meşrulaştırmadıklarında sorunları kendi çözmeye çalışır ve (varsa) alternatif bir sistem seçerim. En kötüsünden, o benim tamamen güçsüzlüğüm anlamına gelebilir. Bazı örneklerde, bu kişiler veya sistemlere güvenin riskli olabileceğini biliriz. Buzdolabım bozulduğunda tamirciye başvursam da, onun tekrar bozulabileceğini bilirim. Tamirciyi çağırdığımda risk alırım, ancak her zaman riskin farkında değilimdir. Çoğu insan bir sanayi kültürünü asla ekolojik bir felâket biçiminde insanlığa bir tehdit olarak görmemiştir. Gerçekte, risk farkındalığı modern çağdan önce yoktu ve hâlâ onun gerçek önemi genelde kabul edilmez.

Güven kavramı risk kavramıyla yakından ilişkilidir ve burada Giddens Alman sosyologlar Niklas Luhmann ve Ulrich Beck'in çalışmalarından yararlanır. Modern bir toplumda ya-

şamak riskler içerir. Sürekli olarak eylemlerimizin risk unsurları içerdiğini dikkate almak ve eylemlerimizin beklenilen sonuca ulaşma ihtimalini değerlendirmek anlamında eylemlerimiz konusunda hesaplı tutumlar içinde olmak zorundayız. Sonuç beklentilerimize uymadığında bir tehlike içerebilir. Örneğin borsadan hisse senedi aldığımda paramı kaybetmeyi riske atabilirim. Kazancımı içkiye yatırdığımda eşim beni terk edebilir. Batılı sanayi ülkeleri enerji tüketimlerini önemli ölçüde azaltmadıklarında bilinmeyen boyutlarda ekolojik felâketlerin riski altındayızdır. Üst-modern toplum, modern sistemlerin bizi sürekli olarak bir risk durumuna itmesi anlamında bir risk toplumudur.

Bu kesimde, gündelik yaşantılarımızda kendi bireysel kimliğimizi yaratmak ve yeniden üretmek için yaptığımız kişisel seçimlerle ilgili olan sözü edilen 'niyetsellik projesi daha yakından incelenecektir. Ayrıca, modern kurumları yaratan ve onlar tarafından yaratılan ve güven inşa etmemize yardımcı olan bireysel kimliğin boyutlarını tartışacağız. Giddens'ın vurgusuna göre, "benlik dış etkiler tarafından verilen pasif bir kendilik değildir; … bireyler küresel sonuçlar ve içerimlere sahip olan toplumsal etkilere katkıda bulunur ve doğrudan ilerletirler". [12]

Güven ilişkilerimiz, risk profili ve bu yüzden ontolojik güvenlik sistemimiz son yirmi-otuz yıldır kimliğimiz açısından ciddi sonuçlara sahip köklü değişimler geçirdi. Kurumsallaşmış radikal kuşku, belirsizlik ve sürekli olarak yüz yüze olduğumuz çoğu seçim durumu benliği ve kimliğin gelişimiyle ilgili süreçleri etkilemekte ve bu süreçlerden etkilenmektedir.

Bilindiği üzere ontolojik güvenlik bireysel kimlik için temeldir. O, benliğin çevreye güven duygularımızı tehdit edebilecek güçlü korku ve kaygı durumlarından kaçınmasını sağlayacak koruyucu bir koza oluşturur. Güçlü bir ontolojik güvenlik duygusu bize diğer kişiler ve nesnelerin varlığını ve kimliklerini kabul etmemizi mümkün kılan bir bireysel kimlik geliştirme kapasitesi sağlar. Bir fail, Giddens'ın evreninde, dünyaya müdahale etme, seçimler yapma ve bir fark yaratma yeteneğine sahip olması gereken bir kişidir. Aktör, kararlar alabilmek için, bir bireysel kimliğe sahip olmalıdır. Başka deyişle, yüksek bir ontolojik güvenlik duygusuna sahip bireysel kimliğimiz, gündelik hayatımızda karşılaştığımız sonu gelmeyen varoluşsal sorulara cevaplar verme ve çözüm modelleri geliştirme yeteneğimiz için temel sağlar. Cevaplar ve çözümler gereklidir, çünkü aksi takdirde benlik kaygı ve kaosa açık hale gelecektir. Ancak Giddens'ın bireysel kimlik kavramıyla anlatmak istediği şey nedir? Bireysel kimlik verili ve sabit bir kendilik değil, aksine bir süreçtir. Bireysel kimlik sürekli olarak üretilmek ve yeniden üretilmek zorundadır: bireyin refleksif, rutinleşmiş etkinlikleri ve eylemlerinin bir parçası olarak yer alan bir şey. Bir kişi, kendi biyografisiyle bağlantı içinde, benliği refleksif olarak gördüğünde bireysel kimliktir. "Oldukça istikrarlı bir bireysel kimliğe sahip bir kişi refleksif olarak kavrayabileceği ve … diğer insanlara iletebileceği bir biyografik süreklilik duygusuna sahiptir".[13] Kişinin kimliği davranış ve eylemler içinde veya bu davranışa diğerlerinin tepkisinde bulunur. Daha ziyade, kimlik kendisi hakkında özel bir anlatıyı sürdürebilme yeteneğinde bulunur. Kişinin biyografisini oluşturan bu anlatı yine de salt kurgusal olamaz. O sürekli olarak, dış dünyada yer alan olayları dahil edebilmeli ve eşanlı olarak bunları benliğin sürekli anlatısına dahi olabilecek biçimde süzgeçten geçirebilmelidir. Bu benlik anlatısının devamını sağlayabilme yeteneğinin yanı sıra, istikrarlı bir bireysel kimlik aynı zamanda ontolojik güvenliğin diğer yanlarını, her şeyden öte dış gerçekliğin, yani nesneler ve insanların bilgisi ve kabulünü gerektirir. Bireysel kimlik duygusu aynı anda hem kırılgan ve hem de güçlüdür. Kırılgandır, çünkü bireyin refleksif olarak işlediği biyografi o kişinin benlik gelişimi hakkında anlatabileceği birçok mümkün anlatıdan sadece biridir. Güçlüdür, çünkü benliğin kimlik duygusunu zayıflatan ortamların sürekli değişmesiyle karşılaştığı çatışmalar, gerilimler ve değişimleri önleme yeteneğiyle ilişkilidir.

Giddens için, bireysel kimlik refleksif bir proje olarak anlaşılmalıdır (büyük ölçüde modernite ve kurumlarına özgü olan refleksitenin benliğin asıl çekirdeğini kaplaması bakımından). Modern dönemden önceki toplumlar-

[12] Giddens, Modernity and Self-Identity, s.2.

[13] a.g.y.

da, akrabalık, toplumsal cinsiyet ve toplumsal statü kimliğin büyük ölçüde doğumla oluşması anlamına geliyordu. Kişi 1700'lerde Alman köylü sınıfında dünyaya gelmişse, onun bir köylüden başka bir şey olabileceği onun düşüncelerine girmezdi. Dış koşullar kadar gelenek de kişinin kimliğini belirlerdi. Bu durum, bireysel kimliğin bireyin sorumlu olduğu özellikle refleksif bir proje haline geldiği moderniteyle değişti. Biz olduğumuz şey değil, aksine yaptığımız şeyiz. Netice olarak, hayat, bir 'benlik anlatısı'nı sürdürebilecek biçimde bir seçim ve karar alma sorunu haline gelmiştir.

Gelenek artık bize bir bireysel kimlik sağlamadığında, birey giderek daha fazla "Hayatımı nasıl oluşturmam gerekir?", "Nasıl davranmalıyım?", "Nasıl olmam gerekir?" gibi temel sorularla karşılaşır. Bu soruları eylem sırasında düşünür ve cevaplandırırız. O hem pratik hem de sözel bilinç düzeyinde ortaya çıkar. Buzdolabını açıp bir şişe süt aldığımda bu eylem pratik bilincimin doğal bir parçası olarak işler. Sütü bardağa koyarken gelecekte düşük yağ içeriği nedeniyle sadece az yağlı süt içmem gerektiğine karar verebilirim. Eylem ve böylece alışkanlıkları değiştiren kararlar bir sözel bilince iter. Her gün bu düşünceler ve seçimlerle sınırsız sayıda karşı karşıya gelirim. Ve yaptığım seçimler benliğin ve bu yüzden bireysel kimliğimizin süregelen anlatısının bir parçasını oluşturur.
Bedenin bireysel kimliğimizin tamamlayıcı bir parçası ve self-refleksif faktörlerin doğal bir parçası olduğunu belirtmek önemlidir. Beden pasif, dışsal bir nesne olarak görülmez. Giddens, organik ihtiyaçlarımızı kontrol edebileceğimiz bir pratiği öğrendiğimiz özel alanlar olarak farklı bedensel rejimlerden söz eder. O beslenme, giyim ve cinselliği farklı özdenetim biçimlerine tâbi rejimler olarak görür. Örneğin, çoğumuz sürekli diyetler yaparız. Her gün birçok gıda ürünleri arasından seçim yaparız ve büyük ölçüde gıda maddesinin bedenimiz ve dış görünüşümüzle ilişki içinde nasıl bir bileşim içinde olması gerektiğine karar veririz. Bedenimizi refleksif benlik projesine uygun biçimde kontrole çalışırız. Yeme alışkanlıkları ve beslenme özel bir bireysel kimlik yaratma ve sürdürme araçlarıdır. Anoraksıya bir kimlik sürecinin parçası olarak bedensel bir rejimi kontrol altına alma yönünde aşırı bir girişimdir, ancak o beden kontrolünü yitirdiğinde trajik biçimde sonuçlanır.

Kısacası modernite bireyi birçok farklı seçimle karşı karşıya bırakır, ancak bu seçimleri nasıl yapacağımız konusunda sadece sınırlı bir kılavuz sunar. Böyle bir durumun bir sonucu, bireyin özel bir hayat tarzı seçmesi gerekliliğidir. Hayat tarzı burada, çoğu kez gündelik konuşmalarla ilişkili olan tüketim tarzından daha genel bir şey olarak anlaşılmalıdır.

2.Giddensçı Bir Okuma: Gauntlett ve Medyada Toplumsal Cinsiyet ve Kimlik

Gauntlett, erkeklik, kadınlık ve daha az bir yoğunlukta medya alanındaki -erkek ve kadın magazin dergileri, televizyon, popüler filmler, müzikler ve yastık-altı kitaplar gibi- cinsellik konusunu tasvir etmeye çalışır. Bu tasvirdeki önemli nokta, hem ABD'de hem de, UK'de bu temsillerin kadınların ve erkeklerin kendi öz-kimliklerini inşa ederken nasıl etkili olduklarıdır. Gauntlett medya ve izleyicinin gücü üzerindeki bazı tartışmalara değindikten sonra, TV'deki (film, magazin, reklamlar üzerinden) cinsellik ve toplumsal cinsiyetin eski ve modern temsillerine bir kuşbakışı sağlar. En temelde kimlik formasyonunu anlamak açısından Giddens, Foucault ve Butler'in kuramsal yaklaşımlarını kullanır.
Giddens'ın geç modernlik tartışmasını, Butler'in querr kuramı ve akışkan kimlikler tezini ve Foucault'nun kimlik fikrini "medya için kimlik oluşumu"na bağlamaya çalışır. Bu üç kuramsal çatıyı kullanımı, salt kendimizi ve dünyayı kavrayışımızı söylemlerin nasıl biçimlendirdiği meselesiyle ilişkilendirmektir. Aynı zamanda medyanın egemen söylemlerin yayılımı boyunca iktidarın bir formu olarak kullanıldığını da gösterir. Gauntlett'in analizi görece yeni bir olgu olan erkeklerin yaşam tarzları magazinine doğru taşınır. O, yarı-çıplak kadınların fotoğraflarının ardındaki haleti ruhiye'den hareketle, bir "ironi perdesi" saptar: Çünkü magazin yazarları, okuyucuların ilişki, seks ve sağlık danışmanlığı gibi konuları tercih ederek ciddi makaleleri reddeceklerini umarlar. Cinsiyetçi bu magazinlerin (erkeklerin modern Batı dünyasında güven eksikliğinin bir tezahürü olan erkeklik söylemi üzerine) geliştirdikleri söylem basit bir söylemdir. Aksine kadınların hayat tar-

zına dair magazinlerde ise hane ve kocaları üzerine olan bağlılıktan özgüveni yüksek, iddialı kadın imajına dönüşüm göze çarpmaktadır. Bu yüzden Gauntlett bu dikotomiyi aşmak için "heteroseksüel anadamarın" dışına çıkan magazinleri yorumlama işine girişir.
Gauntlett ayrıca "yaşam yordamları" dediği şeyi inceler: 'rol modelleri' ve kişisel gelişim kitapları biçimindeki medya mesajlarının doğrudan kadın ve erkeklerin kimlik ve yaşam tarzlarını inşa etmektedir. Birkaç el kitabından çok Men Are From Mars gibi popüler kitaplardaki temaları Giddens'ın geç modernlik ve Foucault'nun benlik teknolojileri kavramlarıyla ilişkilendiren yazar, okuyucuya kimliklerin akışkan ve bireysel değişimin mümkün ve zorunlu olduğunu salık verir. Kitap, iyimser ve orta-yolcu bir perspektif geliştirir: şeyler mükemmel olmasa da, modern medya, cinsler arasında eşitlik, daha karmaşık ama daha az stereotip kimlikler sunar. Yazarın görüşü temelde Giddens'ın medya imajları ve kimlikleri arasındaki ilişkide bireysel eylem ve sosyal yapı arasında bir sentezi destekleyen yapılaşma kuramınca çevrelenmiştir. Kültür tüketicileri medya imajlarının kurbanı olan "kültürel sersemler" değildir.

2.1.Erkek Dergileri Analizi

Erkeğe dair yaşam tarzı dergileri görece yeni bir olgudur. Gauntlett kitabın bu kısmında erkek dergilerince nakledilen erkeklik fikrini ele alır. Bu dergileri eski moda tavırlar ve soft-porno hazlar açısından anadamar bir kavrayış aracı olarak tanımlar. Teorik tartışmalardan sonra bu kısım teorinin empirik olanla sınanmasına ayrılır. 2001 şubatı ve martında çeşitli dergilerin okuyucularıyla email üzerinden nitel görüşmeler yapan yazarın, okuyucuları çoğunlukla USA ve UK'dendir. 20 kadın ve 20 erkek ile mülakat yapılır. Bu mülakatlardan ortaya çıkan yorumlar Gauntlett'in çalışmasında ayrıntılı olarak gösterilmektedir. Yazara göre görüşme verileri dergi okuyucularının bilimsel bir numunesini teşkil etmese de rasgele seçilen okuyucuların kanaatlerinden genel kanaate varmak mümkündür.

Gauntlett'in seçtiği örneklerden en çarpıcı olanlarına değinirsek;

- FHM- UK tirajı 571.000

Standart açısından en başarılı dergidir.

a)***İnsanların dergi hakkındaki fikri nedir?:*** Kadınlar bikinilidir.

b)***Dergi gerçekte neyi içerir?:*** Seks, ilişki ve gündelik hayat üzerine tavsiye, bikinili kadınlar hakkında röportajlar.

c)***Derginin ideal erkeği kimdir?:*** Yatakta iyi, ilişkide mutlu, nüktedan, düşünceli ve her konuda yetenekli.

- LOADED- UK tirajı 309.000

Erkek dergilerinin arketipidir. Futbol, araba, içki, müzik ve aşırılıklar merkezdedir. Özetle rock'n roll hayat tarzı model olarak gösterilir.

a)Futbol, bira, çıplak kadın.

b)Spor, gansterler, içki, zevzeklik, müsteh cen fıkra, yarı çıplak kadınlara dair maskülen temalar işlenir.

c)Her zamanını neşe içinde geçiren bekar erkek, ağır sporlar yapan erkek.

- MAXİM- UK- tiraj 277.000; USA- tiraj 2.554.000

İngiliz markalı Maxim, ilk iki derginin çok iyi dizayn edilmiş bir sentezidir. 97'den sonra ABD'de çıkmaya başlayıp en çok satan erkek dergisi olmuştur. Pek çok ülkede de versiyonları bulunmaktadır.

a)FHM ve LOaded'in kombinasyonu.

b)İlk iki derginin özelliklerini içerse de Amerikan versiyonunda homofobik ve maçoluk etkeni de ağır basmaktadır.

c)Her konuda iyi, seks konusunda tatmin edici erkek.

- MEN'S HEALTH- UK tiraj- 216.000; USA 1.631.000

Kadın dergilerine format olarak çok yakındır. Düzenli olarak yarı çıplak erkeklere yer verir. Beden, görünüm, sağlıklı beslenme alışkanlıkları derginin ana temalarındandır. Ayrıca pozitif düşünme, öz saygı kazanma, başarı için bilişsel stratejiler gibi psikolojik mevzularda dergide işlenir.

a)Erkek açısından sağlıklı hayat bilgisi sunar.

b)Daha incelikli ve zekice bir maskülen tema ortaya koyar.

c)Yatakta fevkalade zinde bilgili ve düşünceli erkek. Aslında bu derginin ideal erke ği tüm kadınların ideal erkeğidir.

- FRONT- UK tiraj 154.000

98'de ortaya çıkan dergi özellik seks ve seksi bebekler konusunda obsesiftir.

a)Seks ve kadın.

b)Bunun yanında klüpler ve uyuşturucu temaları yoğunluktadır.

c)Gürbüz, saldırgan ve seksapel kadını kuşatan bir erkek.

- GQ- UK tiraj 126.000; USA tiraj 759.000

Kendisini dünyadaki en şık magazin dergisi olarak tanımlayan dergi teorik olarak Front dergisinin tam zıttıdır.

a)Şık giysiler ve centilmen erkeğe dair makaleler.

b)Pahalı moda.

c)Şık giyimli, tahsilli, Claudie Schiffer ile evlenebilecek tipte biri.

Yazar bu bölümde yaşam tarzına dair erkek dergilerinin eski moda maskülen değerlerinin bir yeniden üretimini ya da feminizme karşı back-lash (kamçıya dönüş) temsil ettiğini iddia eder. Yazar bir erkeğin aşk ilişkisinde nasıl davranması gerektiği, bir kadının dikkatini fiziksel ve sosyal bağlamda nasıl çekeceği, hemcinsleriyle ister rekabet ister değil nasıl olması gerektiği gibi konulara odaklanır. Erkeklik söylemi bu dergiler aracılığıyla dolaşıma sokulmaktadır. Querr kuramının "cinsiyet belası" dediği konu baz alındığında erkek dergilerinin cinsiyet kavrayışı ciddi anlamda sınırlıdır. Zira Gauntlett'e göre, erkek dergilerinin maskaralığı ve genelde ironik liberal tavırları (arasıra ortaya çıkan homofobik iğnelemeleri dışarıda tutarsak) kimliklerin akışkanlığını savunmaktadır. Mizah ve ironiyi de barındıran bu neşriyatta güçlü bir maço gündem gizlenmez, ama erkeklerin biyo-sosyo-psikolojik endişelerinin üstü örtülür.

2.2.Kadın Dergileri Analizi

GÜNÜMÜZÜN Dergilerinden Örnekler

- *Cosmopolitan (USA), Tiraj 2.759.000-*

  Seks, ilişkiler, moda ve güzellik, sağlık, ünlüler, kariyer, daha fazla seks. Bu hikayelerin içeriği: *'Cosmo'nun yaz seksi incelemesi: Nasıl olduğunuzu karşılaştırın', 'Erkekler aşırı yüklendi! Gruptaki erkekler nasıl şaşırır', 'Sizin gözünüzden seks'.*

- *Cosmopolitan (UK), Tiraj 463.000-*

  Seks, ilişkiler, moda ve güzellik, daha fazla seks, kariyer. Bu hikayelerin içeriği: *'Aman Tanrım, çok kabalar!', 'En ateşli tatilinizin seks itirafları- şehvetli cankurtaranla tanışın, havuz başında yarışçılar- ve iri erkek mayoları' ve 'Bu yıl 70 tane tek gecelik ilişkim oldu', 'Cosmo seks bağımlılığın gizemini çözdü.'*

- *Redbook (USA), Tiraj 2.321.000-*

  Seks, ve başlığın altında söylendiği gibi 'dengeli aile-aşk-iş-kendinize zaman ayırmak'. Bir bölüm, Cosmo'nun asla yapmadığı gibi, seks ve evliliği, moda ve güzellik, sağlık, ünlüler ve ebeveynlik gibi birbirine bağlar. Kapak hikayesinin içeriği: 'patlayıcı seks', 'çocuğunuz mu kariyeriniz mi?' ve 'para endişesi?'

- *Glamour (USA), Tiraj 2.201.000-*

  Seks, ilişkiler, moda ve güzellik, sağlık, eğlenceler ve ünlüler. Her şey için yapacaklarınız ve yapmayacaklarınız. Bu hikayelerin içeriği: 'yatağındaki en iyisi siz olun', 'yaz saçları ve teni' ve 'hey!kilo verin', 'kendinizi kapatın'.

- *Glamour (UK), Tiraj 437.000-*

  Seks, ilişkiler, moda ve güzellik, eğlence ve ünlüler. Bu hikayelerin içeriği: '686 aşk, seks, saç, stil ve kutlama', 'Güneş, kum ve aptalca işler-tatilin şok edici trendleri' ve 'erkeklerin en iyi sekslerinde başlarından geçenler'.

- *Marie Claire (UK), Tiraj 382.000-*

  Her ay moda ve güzellik, röportajlar ve gerçek yaşam hikayeleri, ilişkiler, seks, sağlık ve bunlara ek olarak bir ya da iki ciddi konu başlığı daha. Kapak hikayesinin içeriği: 'Gardırobunuzdan Catwalk'a: 869 moda ve güzellik trendi' ve 'Erkekler kadınları bir gün gerçekten anlayabilir mi?'

Aşağıdakiler, dikkat çekici ünlü kadınların kimliklerini inşa eden, onları geniş bir kategori sahibi yapan ve Amerika'nın en çok satış yapan iki dergisidir:

- *Rossie (USA), Tiraj 3.613.000-*

  Gerçek hayat öyküleri, röportajlar, moda ve güzellik, siyasal konular, ünlüler, sağlık, yemek yapma, ustalık ve dekorasyon, tavsiye. Bu hikayelerin içeriği: *'Sarah Ferguson ve Rossie annelerini kaybetmeleri hakkında konuştu, kilo alma ve geçmişteki acıları bulmanın yolu!'. 'Çocuklar için yaz uğraşları'* ve *'çalıştığınız yeri bir yuva gibi görmek için basit düşünceler'.* Bu başlıklar iyi bir ev idaresi için olması gerekenden çok fazla.

- *O – The Oprah Magazine (USA), Tiraj 2.531.000-*

  Oprah Winfrey'in dergisi. Kendine yardım, röportajlar, moda ve güzellik, ilham veren gerçek hayatlar, ilişkiler, yemek, tavsiye. Bu hikayelerin içeriği: *'Bir arkadaşınız var: Kahkahalar, küçük kusurlar- iletişimin özü', 'Arkadaşlık: Birlikte kilo vermek'* ve *'Gerçek mutluluk için ne gerekir: Oprah Dalai Lama ile konuştu.'*

Ve genç okuyucular için:

- *More (UK), Tiraj 290.000-*

  Seks, daha fazla seks, moda ve güzellik, çıplak erkekler, ünlüler. Bu hikayelerin içeriği: 'Seks itirafları-'Ben bir telekızım.'-'Ben porno filmde oynadım'-'Bazen üç ve daha fazla kişiyle birlikte oldum'., '30 güvenilmez giysi' ve 'A list celebs, Z list threads- Güzelleri çirkin yapan giysiler.'

- *J-17 (UK), Tiraj 180.000-*

  Giysiler, erkekler, ünlüler, eğlence, öpüşüp koklaşma, seks önerileri, pop müzik, kariyer üzerine. Bu hikayelerin içeriği: 'J-17 güvenilir: Erkekler üzerine 15 sayfa, öneriler ve ünlülerin sırları', 'Gerçek hayat: Erkek arkadaşım babamdan daha yaşlı.' ve 'Yaz aşkları'. Will a slogan T-shirt get oyu snog?'

- *YM (Your Magazine) (USA), Tiraj 2.206.000-*

  Pop yıldızları, erkekler, güzellik ve stil, ünlüler, tavsiye. Bu hikayelerin içeriği: 'NSYNC hakkında hiç duymadığınız gerçek hikayeler', 'Sekse yeminli kızlar' ve '100den fazla en iyi kot: Saplantı rehberimiz'.

- Cosmogirl (USA), Tiraj 839.000- Erkekler, ünlüler ve pop yıldızları, güzellik ve moda, sağlık, eğlence, tavsiye. Bu hikayeleri içeriği: 'parlak, seksi saçlara sahip olun!'. 'Cosmogirl'ün buluşma rehberi-bu yaz şimdiye kadar öpüştüğünüz en ateşli erkek arkadaşınızı bulun' ve 'Pop müzik başlıkları'.

3.Sonuç

Buraya kadarki kuramsal tartışmalar ve Gauntlett'in çalışması göz önüne alındığında, bedene, kimliğe ve cinsiyete dair tahayyülümüzün biçimlenmesinde, erkek ve kadınların kuşe kağıda basılmış *life-style* dergilerinin ciddi bir etkisi olduğu ortadadır. İncelenen dergiler, bedenin erotik sunumunu yüceltip, onu ticari tüketime hazır bir nesne haline getirirken, aynı zamanda insanların yaşam tarzlarına dair normatif bir kuşatma harekatı da başlatmaktadır. Sylvette Giet'in deyişiyle *cinsiyete dönük her türlü neşriyat, varlığımızın bekaretini bozmasa da* ,[14] anlatısal stratejileri ve imge manipülasyonları ile beraber kadınlığa ve erkekliğe dair bir ideal model dayatmaktadırlar. Ama asıl olarak sosyolojik analizin eğilmesi gereken en önemli nokta, bedenin temsilinin içinde bulunduğu sürekli devrimin, en temelde "ekonomik bir strateji" olduğu, ancak Giddens tartışmasında da gördüğümüz gibi, bu stratejinin sistemin yapısal dönüşümleriyle ilişkilendirilerek masum bir hale nasıl dönüştürüldüğünü sorgulamaktır.

Kanaatimizce cinsiyete ve kimliğe dönük yayınlarda -metnimizde de tartışma metni olarak ele aldığımız Gauntlett dahil pek çok kişinin ihmal ettiği bir konu olarak- bedenin toplumun kapitalist işleyişinin bir parçası haline geldiği sorunsallaştırılmadıkça, bedenin *"satın almaya dönük bir buyruk"*a neden dönüştüğünü anlayamayız. Zira, bedeni nesneleştiren mizansenler ve gösterimler aracılığıyla tüketim kendisini "arzuya bir yanıt" olarak kurar. Ve Giet'in güzel ifadesiyle[15]

[14] Sylvette Giet, Özgürleşin! Bu Bir Emirdir, çev. İdil Engindeniz, (Çağdaş Yaklaşımlar: 2006), s. 155.
[15] A.g.e, s. 156.

Beden imgelerinin ticaret ilişkilerine girmesi sosyal hiyerarşiyle biçimlenir, çünkü beden her yerde tüketim eylemiyle aynı şekilde eyleme girmez. Sosyal yapı, bedenle cinsiyete dönük yayınların birlikteliğinin dışına taşar. Zira, bu yapıyı oluşturan dergilerin derinlemesine okuması, sosyal farklılıklardan kaynaklanan hazların karşıtlığının bedenin temsili ve sembolik üçlemelerinin oluşumuyla ilgili farklı biçimlere götürdüğünü gösterir.

Sonuç olarak, modern bireyci söylem, onun sosyal ve ekonomik beklentileri ve bireylerin kendi duygusal/mahrem alanlarının dergilere içkin "kimlik oluşturucu söylem"lerle kuşatılması ekseninde, bireylerin belki de (tam da Giddens'ın kavramsallaştırdığı "refleksivite"yi eleştirel ve normatif bir biçimde işletip) kendilerinin "kültürel sersem" olmadıklarını kanıtlamaları ve Foucault'nun bir yerde dile getirdiği "*artık insan fiziksel anlamdaki hapishanenin duvarları içinde olmasa da, hapishaneye dönüştürülmüş ruhunun duvarları içinde*" sözünü hatırlatan bu süreçlerden kurtulmanın yolu ve yordamı için sadece "kendilik-bilgisi"ni değil, ama aynı zamanda içinde yaşadığımız sosyal alanın işleyiş mekanizmalarını da açığa çıkarmamız gerekir.

KAYNAKÇA

Anthony Giddens, **Central Problems in Social Theory: Action, Structure and Contradiction in Social Analysis** (Berkeley, University of California Press). (Türkçesi: *Sosyal Teoride Temel Problemler,* çev. Ümit Tatlıcan, Paradigma Yayınları, İstanbul 2005).

Anthony Giddens, **In Defence of Sociology: Essays, Interpretations, and Rejoinders** (Cambridge, MA, Polity Press, 1996).

Anthony Giddens, **Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age,** (Cambridge: Polity, 1991).

Anthony, Giddens, **The Third Way and its Critics,** (Cambridge: Polity, 2000).

David Gaunlett, **Media, Gender and Identity,** (Rouledge: London and New York, 2002).

Kenneth H. Tucker, **Anthony Giddens and Modern Social Theory,** (Sage Publications, 1998).

Lars Kaspersen, **Anthony Giddens: An Introduction to a Social Theorist,** (Wiley, Blackwell, 2000).

Manuel Castells, *Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür,* çev. Ebru Kılıç, (İstanbul: İstanbul Bilgi. Ünv. Yay., 2006).

Sylvette Giet, **Özgürleşin! Bu Bir Emirdir, çev. İdil Engindeniz,** (Çağdaş Yaklaşımlar: 2006).

Ulrich Beck, **Risk Toplumu,** (çev. Nihat Ünler), (İletişim: 1999).